

Sayı : 67729907-051.99-393
Konu : Susam Sektörel Analiz Toplantısı Raporu Hk.

Tarih: 23.12.2022

DAĞITIM YERLERİNE

20.12.2022 tarihinde kurumumuz tarafından gerçekleştirilen Susam Sektörel Analiz Toplantısı'na ait rapor ekte bilgilerinize sunulmuştur.

Saygılarımızla,

e-imza

Tolgahan ALAVANT
Genel Sekreter

_DAĞITIM YERLERİ :

Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı
Akdeniz Üniversitesi Manavgat Meslek Yüksekokulu
Aksu Ziraat Odası
Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü
Antalya Pamuk ve Narenciye Tarım Satış Kooperatifleri Birliği
Antalya Ticaret ve Sanayi Odası
Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü
Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası
Manavgat Ziraat Odası
Muratpaşa Ziraat Odası
Serik Ziraat Odası
Tarım Kredi Kooperatifi Antalya Bölge Birliği
Ziraat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi

Ek :Susam Sektörel Analiz Toplantısı Raporu (3 Sayfa)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Antalya Commodity Exchange

Evrakı Doğrulamak İçin : https://odaborsaebys.tobb.org.tr/tb-antalya-envision/Validate_Doc.aspx?eD=BS9B2VM4Z

Tel: +90.242 241 28 28 - Belgegeçer: +90.242 241 11 58 – E-posta: info@antalyaborsa.org.tr

Cumhuriyet Caddesi Borsa İşhanı Kat: 2-3-4 Muratpaşa/Antalya

“SUSAM” SEKTÖREL ANALİZ TOPLANTISI RAPORU 20.12.2022/ANTALYA

Antalya Ticaret Borsası tarafından 20 Aralık 2022 tarihinde düzenlenen “Susam” konulu Sektörel Analiz Toplantısında farklı kurum ve kuruluşlar ile özel sektör temsilcileri katılmıştır. Antalya Ticaret Borsası Ar-Ge Sorumlusu Çetin SALMAN’ın moderatörlüğünü yaptığı toplantıda; dünya, Türkiye ve Antalya’da susam üretimi ve ticareti ile ilgili kısa bir bilgilendirmede bulunulmuştur. Toplantıda; üretimi, verimi ve kaliteyi olumsuz etkileyen etmenler ile ticaretinde yaşanan sorunlar ve bu etmenler ile sorunları ortadan kaldıracabilecek çözüm önerileri, talepler ve proje önerileri görüşülmüştür.

DÜNYA, TÜRKİYE VE ANTALYA’DA SUSAM ÜRETİMİ VE TİCARETİ

Dünyada 2020 yılı verilerine göre yaklaşık 14 milyon hektar alanda 6.8 milyon ton susam üretimi yapılmış olup hektar başına verim ortalaması 487 kg’dır. Dünya üzerinde 71 ülkede susam üretimi olup, üretimin %50’si Asya, %44’ü Afrika ve %4’ü ise Amerika’da gerçekleşmektedir. Dünya susam üretiminde önemli ülkeler; Sudan, Myanmar, Tanzanya, Hindistan, Nijerya, Çin, Burkina Faso, Etiyopya, Çad, Güney Sudan, Uganda, Mozambik, Brezilya ve Pakistan’dır.

Türkiye 2020 yılında 18.648 ton susam üretimi ile dünyada binde 2.7 pay almakta ve 31. sırada yer almaktadır. Ülkemizin susam üretimi 1990’lı yıllara göre %50’nin üzerinde gerilemiştir. Dünyada susam ve türevleri dış ticareti 3.5-4 milyar dolar düzeyindedir. Ülkemiz ise net ithalatçı bir pozisyonda yer almakta olup FAO verilerine göre Türkiye 2020 yılında 223.162 ton susam ithalatı yapmıştır. İthalata ödenen toplam değer 296.806.000 ABD dolarıdır. Ülkemizde 31 ilde susam üretimi vardır. 2020 yılında 18.648 ton olan susam üretimi 2021 yılında 17.657 tona gerilemiştir. Dekara ortalama verim ülkemizde 70 kg, Antalya’da 84 kg olarak gerçekleşmiştir. Türkiye susam üretiminde 4.769 ton üretim (%27) ile Antalya ilk sırada yer almakta olup, bunu sırasıyla Manisa, Uşak ve Muğla takip etmektedir.

Ülkemiz susam üretiminde ağırlıklı yerel susam çeşitleri kullanılmakta olup bu durum verimi ve üreticinin gelir artışını sınırlandırdığı ifade edilmektedir. Bunun yanında; toprak hazırlığının yetersiz yapılması, ekim tekniklerindeki eksiklikler, gübrelemenin yeterli ölçüde yapılmaması, makinalı hasadın uygulanmaması, yüksek işçilik maliyetleri, pazarlama, hastalık ve zararlıların neden olduğu solgunluk ve kuruma hastalıkları gibi nedenler susam üretiminin azalmasına neden olmaktadır. Ülkemizde susam tarımının gelişmemesinin nedenleri; yeteri kadar ekim yapılmaması, üretimin küçük arazilerde yapılması, işçilik maliyetlerindeki artışlar, hasat sırasında oluşan verim kayıpları gösterilmektedir.

TOPLANTIDA ELE ALINAN BAŞLICA SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1- Makinalı Hasadın Yapılamaması: İşçilik maliyetlerin ve işçiye erişememe gibi sorunların artması ve bitkinin olgunlaşınca çatlayıp tohumlarını dökmesi nedeniyle makinalı hasadın yapılamamasından kaynaklı susam üreticisinin üretimden vazgeçmesi

Çözüm Önerisi: Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi’nde Prof. Dr. Bülent Uzun tarafından yürütülmekte olan uçtan açılan ve güçlü göbek bağına sahip hatların makinalı hasada uygun olduğu ve susam çeşidi geliştirme çalışmalarının tamamlanması için desteklenmesi

2- Desteklerin Yetersiz Olması: Susam bitkisinin üretiminde kullanılan tohumun sertifikalı olması durumunda Tarım ve Orman Bakanlığı’nca 4 TL/da destek verilmektedir. Ancak kentimiz susam tarımının yapıldığı alanların büyüklüğü düşünüldüğünde verilen bu destek yetersiz kalması ve üretiminde isteksizlik oluşturması

Çözüm Önerileri:

- Susam bitkisinin üretiminde kullanılan tohumun sertifikalı olması durumunda Tarım ve Orman Bakanlığı'nca 4 TL/da verilen desteğin miktarının en az 100 TL/da çıkarılması,
- Tarım ve Orman Bakanlığınca yağlı tohumlara uygulanan ürün desteklemelerine susamında alınması ve 2023 yılı için 1,5 TL/kg fiyattan desteklemenin başlatılması
- Üretimin artırılması için sözleşmeli üretimin teşvik edilmesi amacıyla susam alımı yapan Antalya Ticaret Borsası üyeleri ve Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası üyeleri ile Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Antalya Bölge Birliği'nce çalışmada bulunulması,

3- Muz Üretimine Verilen Destek ve Teşvikler: İthal muza uygulanan vergi, üreticilere sağlanan sübvansiyonlu tarım kredisi, örtü altı tarım destekleri ve hibelerle seraların genişletilmesinin susam üretimini olumsuz etkilemesi,

Çözüm Önerisi.: Devletin destek ve teşvikleri bir planlama dahilinde yapması ve diğer ürünlerin üretiminin düşmesine izin vermemesi önerilmektedir. İlgili konuda tedbir alabilmek için verilen destek ve teşviklerle ilgili il düzeyinde etki analizi yapılmalıdır. İl düzeyinde tarım ve orman müdürlüğü, ticaret borsası, ziraat odası, Ziraat Bankası ve ilgili kurumların yer alacağı bir komisyon kurulması ve bu komisyonun sunulan destek ve teşviklerin ürün bazında etki analizlerinin yapılması ve görüşlerini Tarım ve Orman Bakanlığı'na iletmesi,

4- Yerli Susam Fiyatlarının (TL/kg) Artması: İthal susam (30-32 TL/kg) fiyatları ile yerli susam (50-52 TL/kg) arasındaki fiyat farkının açılması nedeniyle gıda ürünlerinin imalatında ithal susam kullanımının yaygınlaşması ve yerli susamın kullanılmak istenilmesine rağmen yüksek maliyet nedeniyle kullanılamaması,

Çözüm Önerileri:

- Gıda imalatında yerli susam kullanımının artması için devlet tarafından yerli susam ile üretilen ürünlere yönelik teşvikler geliştirmesi ile yerli susam üretiminin artması için susam ithalatının kademeli olarak azaltacak politikaların geliştirilmesi,
- Coğrafi işaret ile tescillenen Manavgat Altın Susamı'nın kullanılmasından elde edilen ürünlerin kalitesi konusunda farkındalığın artırılması için Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası, Manavgat Meslek Yüksek Okulu ve ilgili paydaşların katılımıyla PR çalışmalarında bulunulması, (Antalya ili ve ilçeleri başta olmak üzere toplu tüketime açık olan; restoran, otel vb. alanlarda susam ve mamulleri kullanılarak üretilen ve servis edilen yemeklerde yerli susam kullanımının teşvik edilmesi, susam üretimi yapılan alanlara yönelik ekoturizm faaliyetlerinde bulunulması, sahiplenmenin ve bilirliliğin artırılması için billboard vb. alanlarda reklam kampanyaları yürütülmesi ile festival, şenlik vb. organizasyonların düzenlenmesi... vb.),
- Antalya başta olmak üzere ülkemiz genelinde yerli susam ile üretilen mamullerin kalitesi konusunda farkındalığın artırılması amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı'nca yazılı ve görsel materyaller hazırlanması ve yayımının yapılması,

5- Susam Ekilen Arazilerin İmara Açılması: Susam ekilen arazilerin konut ve turizm tesisi yapımı amacıyla tarım alanından dönüştürülmesi ve imara açılması

Çözüm Önerisi: Toprak koruma kurulu gündemine gelen tarım dışı amaçlı arazi kullanım taleplerinde arazi sınıflamasının yanı sıra arazi üzerinde son 3 yıl içerisinde üretimi yapılan bitki türünün üretim miktarının il genelinde azalmaması gerekliliğinin tarım arazilerinin amaç dışı kullanım taleplerinde göz önünde bulundurulacak kriterler arasında yer alması,

6- Rekolte Düşüşü: Artan olumsuz iklim koşulları, yangınların etkisi, muz seralarından kaynaklı gece rutubetinin azalmasına bağlı olarak bitkinin gelişimi için önemli olan nem miktarının düşmesi ile verimin artması için gerekli olan girdilerin daha az kullanılması ve sulama yapılmaması,

Çözüm Önerileri:

- a) Seraların nem üzerine etki edip etmediği konusunda Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne görüş sorulması, etkilediğine dair görüş bildirilmesi halinde sera yapımı öncesinde ilçe tarım ve orman müdürlüklerinden ilgili arazi ve sınırlarında yer alan arazilerde son 3 yıl içerisinde susam üretimi yapılmaması koşulunu sağlaması durumunda izin verilmesi,
- b) Tarım ve Orman Bakanlığı'na başlatılan yüzde 75 hibeli tohum projesi kapsamında susam tohumu dağıtılması ve tohumların dağıtılmadan önce üretici talebinin oluşturulması ve artırılması amacıyla Antalya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nce; Antalya Ticaret Borsası, Manavgat Ticaret Ve Sanayi Odası ve Manavgat Ziraat Odası ile işbirliğinde bulunulması,
- c) Özellikle kurak dönemlerde susam bitkisinin gelişimi ile ürün veriminin ve kalitesinin yükseltilebilmesi için önemli olan sulamanın yapılabilmesi için yerel yönetimler tarafından üreticilere ilave işgücü oluşturmayacak ve maliyetleri artırmayacak kapalı devre sulama desteği sunulması,
- d) Susam üretimi, verimi ve kalitesinin artırılması amacıyla "Antalya Koşullarında Susam Yetiştiriciliği" başlıklı bir kitapçığın hazırlanarak hali hazırda susam üretimi yapan üreticiler ve susam üretimi yapmak isteyen potansiyel üreticilere ulaştırılması için kamuoyu ile paylaşılması,

7- Susam Mamullerinde Taklit ve Tağşiş: Susamın hammadde kaynağı olarak kullanıldığı tahin, helva, şekerleme vb. ürünleri daha ucuza mal etmek için başta yer fıstığı yağı ve soya olmak üzere çeşitli karışımlar katılması

Çözüm Önerisi: İç ve dış piyasada taklit ve tağşişli ürünlerin piyasaya sürülmesi tüketicilerin kaliteli ürün algısına, sektöre ve ülkemiz imajına verdiği zarar vermektedir. Taklit ve tağşişin engellenmesi için ilgili konuda İl Tarım ve Orman Müdürlüğü'nce yapılan denetimlerin artırılması